

Ballyshannon Blues

Mats Karlsson

1995

Ballyshannon Blues

Det skymmer. Regnet ritar ränder på rutorna, tårar för en irländsk bluesman.

Föraren stannar till då och då, hållplats eller ej, plockar upp kurande figurer i regnrockar. Pensionärer, skolbarn, ostadiga kvällsvandrare, landsbygdsfolk. När bussen kommer fram spelar mindre roll, alla ska med. Humant och mycket irländskt.

Bussen går till Ballyshannon, den irländska bluesens vagg.

* * *

Ballyshannon är ett anspråkslöst samhälle i grevskapet Donegal, långt uppe i nordväst och inte långt från gränsen

till Nordirland. Hit kom efter kriget en före detta soldat i Irländska fristatens armé, Danny Gallagher. Han ska som så många andra bygga det nya kraftverket över floden Erne.

Den 2 mars 1948 får han och hustrun Monica sin första son, som döps till Liam. Kraftverket blir klart och familjen flyttar till moderns hemstad Cork. Där får Liam som nioåring sin första gitarr; han har tidigt klart för sig att han vill följa sina musicerande föräldrar i spåren.

Men inte vill han spela folkmusik.

Liam väljer bluesen och börjar kalla sig Rory. För att det inte fanns något helgon med det namnet. Från första början går han sin egen väg.

Kraftverket i Ballyshannon står kvar,

liksom själva samhället till synes oförändrat efter ett halvsekel. Lite ruffigt kanske, men var det inte så redan från början?

Var familjen Gallagher bodde råder delade meningar om. Diskussionen blir livlig på Dead Poet's Cafe (inte döpt efter Rory). – Det var på andra sidan floden – Nej, här runt knuten ner mot polisstationen! – Nej, uppför backen, fast kåken är riven.

Någon konsensus uppnås aldrig.

* * *

Frågetecknen är många. Rory var en anspråkslös, ganska blyg person. Privat, släppte få in på livet. I enrum en grubblare, i andras sällskap lättsam och glad. Hans generositet var omvitnad.

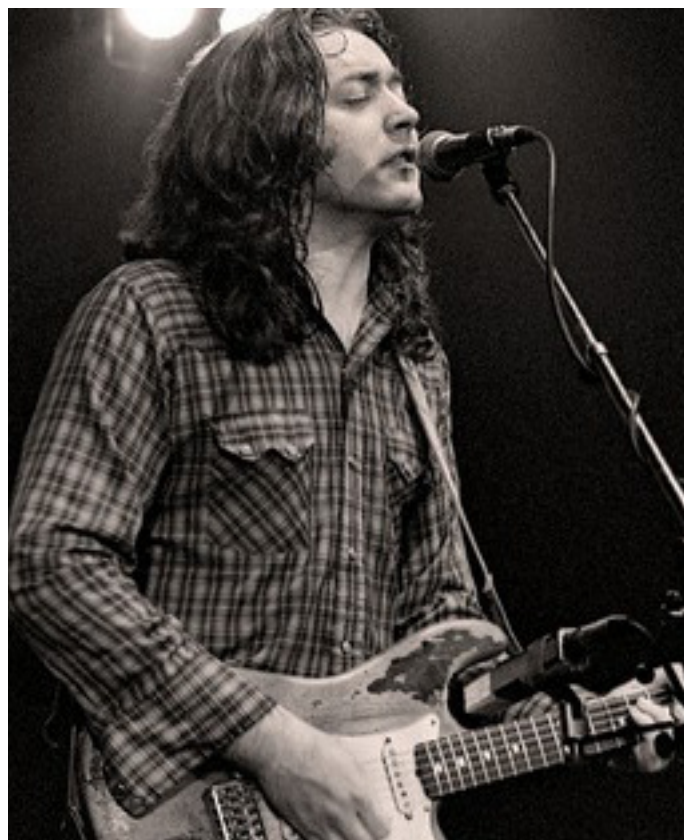
I denna dubbelnatur ligger nyckeln till Rorys storhet. I ensamhet snickrade han ihop sina sånger – på ett sätt som kanske inte var direkt irländskt, men definitivt hans alldeles egna. Oavsett om han skrev vemodiga bluesballader som A Million Miles Away eller rykande rockare fanns en svart nerv, en egen underton.

På scen förvandlades han till en showartist som alltid gav järnet – något han lärt sig redan som tonåring i det otyglade dansbandet Fontana Showband. ”A little bit of Jekyll, a little Mr Hyde”, som han sjunger i ”Shadow Play”.

Hans signum blev snart den rutiga skogshuggarskjortan. Och så gitarren, hans slitna Fender Stratocaster av 1961 års modell.

– Han köpte den i Cork 1963 eller nåt sånt. Den var skär och han ville ha den. Han målade aldrig nånsin om den. Jag tror han ville ha en likadan som Buddy Holly, det var därför han köpte den. Han var besatt av den, berättar Johnny Campbell i Cork, som spelade bas i Fontana Showband och förblev nära vän till Rory livet ut.

* * *

Rory Gallagher blev populär i Europa men aldrig någon internationell stjärna. Han ville inte. Men alla förutsättningar fanns: en bländande teknik, en unik talang för att skriva melodisk blues och rock, samt inte minst ett fantastiskt utspel på scen.

Redan 1972 valdes han av den brittiska rockpubliken till världens främste gitarrist, före den geniförklarade Eric Clapton.

I tysthet såg han utmärkelsen som ett erkännande, men den ständigt ödmjuka Rory slog sig inte för bröstet. ”Det handlar inte om vem som är först. Det är frågan om mer än en egotripp”, sade han avvärjande. Exakt hur han resonerade får vi aldrig veta. Ingen – vare sig kvinna eller man – kom honom närmare än hans Fender, har någon sagt.

– Jag gillar ljudet, men den ger också tur. Den stals en gång men kom tillbaka. Den är en lyckobringare, förklarade den djupt vidskeplige gitarristen.

Förbannelser, maskotar och ödesbestämd olycka är återkommande teman i hans texter.

Hans styrka, och svaghet, var att han inte ville kompromissa. Inte kunde Rory förtäras långsamt av en svag självkänsla och en förödande självkritik som till sist skulle ta kål på honom. Antidepressiv medicin, utskriven i alltför generös mängd, och sprit blev hans död.

I juni 1994 dog han, 47 år gammal, i sviterna efter en levertransplantation.

* * *

Europeiska blueslegender växer inte på trän. Johan Mayall var först, Clapton bäst. Rory blev det genom hårt arbete – över 200 spelningar om året från 1967 och 25 år framåt – och sin förmåga att skriva låtar.

Livet igenom höll han fast vid att blues och rock ska vara rå och ruffig. Han vek aldrig en tum. Som gitarrost stod han inte Clapton långt efter; många skulle till och med säga att det

var tvärtom. Men Rory vägrade ge efter för kommersiella krav. Han erbjöds att ersätta Brian Jones i Rolling Stones, men tackade nej.

– Det skulle aldrig funkat för Rory – Ronnie Wood var perfekt, både vad gäller uppförande och annat. Stones hade inte så mycket för sig just då, det var nog under en av de perioder när Keith Richards inte mätte så bra, säger Johnny Campbell.

Med sitt första egna band, Taste, började Rory turnera i Tyskland 1967 och fortsatte genom åren. Genombrottet kom med tyska Rockpalast, direktsänd i TV över Europa. Han blev stor även i Norden, Japan och till sist även USA, tack vare liveskivan Irish Tour '74. Men någon popstjärna ville han inte bli och vägrade ihärdigt att ge ut singlar. Likväl sålde han över 15 miljoner plattor i hela världen.

* * *

Störst var Rory Gallagher i Tyskland. Det är typiskt att det första dödsbudet som trillar in hos TT Utrikes – där jag råkar sitta vakthavande denna grå förmiddag – kommer från den tyska nyhetsbyrån DPA, trots att han dör på ett sjukhus i London: ”Bluesgitaristen Rory Gallagher död efter levertransplantation”. Eftermälet i Sverige blir en ynka notis i en kvällstidning.

Rory var 1994 inte längre inne, trots den nya bluesboom som hans landsman Gary Moore varit med att sätta igång med skivan ”Still Got the Blues”.

Tvärtom kände sig Rory pressad

när blues började hamna på topplistorna, dit han aldrig strävat efter att nå. MTV:s koncept med akustiska spelningar, ”Unplugged”, satte på samma sätt stopp för hans planer på en akustisk folkmusikinfluerad skiva med hyllningar till gamla hjältar som Woddy Guthrie och Leadbelly.

Han ville som alltid göra det på sina egna villkor, säger brodern Donal.

– Han hade planer på ett rockalbum och ett akustiskt, men tyckte inte om att göra en ”unplugged”. Hans sista spelning i Cork, 1993, på högskolan där hans morbror var rektor, var akustisk.

Men han tyckte inte om det, berättar Donal Gallagher som var Rorys manager och stöttepelare livet igenom.

Först fyra år efter Rorys död hade han klarat ut alla affärer och, efter invecklade turer, börjat ge ut Rorys skivor på CD för en ny generation.

* * *

Den 19 juni 1994 begravdes Rory Gallagher. Tusentals människor – unga som gamla – gick med i processionen genom Cork. Med fanns också musiker och vänner genom åren, bland andra Gary Moore och medlemmar av U2 och andra som Rory banat väg för som Irlands första rockhjärte.

Två musiker från ett av Rorys tidiga band spelade den finstämda ”A Million Miles Away”, en favorit för fans världen över. Johnny Campbell berättar:

– Sedan sjöng prästen en psalm, hopplöst falskt rätt igenom. Det var på något sätt mycket bra eftersom den minskade spänningen och alla kände sig lättade. Det blev ett upplyftande slut, det var till och med passande.

**Text och foto: Mats Karlsson
1995**